

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 22.

Lördagen den 18 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 15, angående val af Fullmäktige i Riksbanken; och

N:o 16, angående val af Fullmäktige i Riksgäldskontoret;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

N:o 17, för Fullmäktige i Riksbanken;

N:o 18, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret;

N:o 19, för suppleanter till Fullmäktige i Riksbanken; samt

N:o 20, för suppleanter till Fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 23 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts nådiga förslag att hvar och en af predikanterne vid straffängelserna å Långholmen, i Malmö, i Karlskrona, i Norrköping, å Norrmalm samt å Nya Varfvet må erhålla rätt till ett ålderstillägg af femhundra kronor efter fem års tjenstgöring i nämnda befattning och under i öf-

rigt enahanda bestämmelser, som vid riksdagen år 1874 blifvit fastställda med afseende å då beviljade ålderstillägg vid vissa befattningar å fångvårdens stat, samt att Riksdagen i anslaget till *ålderstillägg* för en del vid Fångvårdsstyrelsen och fångvården anställde embets- och tjänstemän beviljar förhöjning med 25,000 kronor, eller från 20,000 kronor till 45,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts framställning om beviljande af ålderstillägg åt förbemälda predikanter icke vunnit Riksdagens bifall, hvarjemte Kongl. Maj:ts framställning om förhöjning i ofvanberörda förslagsanslag på det sätt bifallits, att samma anslag höjts från 20,000 kronor till 43,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 20.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 108, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 55 Ja och 137 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 159 Ja och 157 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 24 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning om anvisande till *Karlsborgs fästningsbyggnad* på extra stat för år 1883 af 150,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är Kongl. Maj:ts berörda framställning på det sätt af Riksdagen bifallen, att till fortsättande af Karlsborgs fästningsbyggnad för år 1883 anvisats ett extra anslag af 100,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 79;
Nej — 45.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 109, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 42 Ja och 149 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 121 Ja och 194 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 25 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill

a) att Riksdagen — med bifall dertill, att de enligt nådiga kungörelsen den 24 November 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar må tillämpas vid pensionering jemväl af personalen vid Lotsstyrelsen samt befälet och underbefälet vid lotsverket, under iakttagande dervid af de i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11 intagna närmare bestämmelser, äfvensom att ej mindre de fyllnadspensioner, till hvilka ifrågavarande löntagare blifva jemlikt berörda stadganden berättigade, än ock pensionerna till gemenskapen vid lotsverket skola för år 1883 och framgent bestridas af lots- och fyrmedlen — ville för sin del godkänna de vid nämnda utlåtande fogade stater för Lotsstyrelsen och lotsverket jemte de likaledes i samma utlåtande intagna villkor för åtnjutande af de i staterna uppförda aflöningar; dock med det tillägg, att den embets- eller tjänstemännen medgifna semester får åtnjutas endast när sådant utan hinder för göromålets behöriga gång kan ske; och

b) att för »Lotsstyrelsen och lotsverket» må i riksstaten uppföras såsom reservationsanslag, att af fyr- och båkmedlen direkt utgå, enahanda belopp som det, hvartill inkomsttiteln »fyr- och båkmedel» för statsregleringsperioden beräknats uppgå, eller, med inberäkning af de i anslaget ingående friheter och ersättningar, 1,200,409 kronor, och således 100,000 kronor högre belopp än det i nu gällande riksstat upptagna, med Kongl. Maj:t fortfarande förbehållen rätt så väl att i staterna vidtaga de jemkningar, hvilka kunna blifva af inträf-

fade omständigheter påkallade, som ock att för det med anslaget afsedda ändamål använda det öfverskott, som å inkomsterna kan uppstå, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen — med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om godkännande af *ej mindre* de af Kongl. Maj:t framlagda stater för Lotsstyrelsen och lotsverket jemte angifna vilkor för åtnjutande af de i staterna uppförda aflöningar, *än äfven* de utaf Kongl. Maj:t föreslagna grunder för pensionering af personalen vid Lotsstyrelsen samt befälet och underbefälet vid lotsverket samt angående sättet för bestridande af så väl fyllnadspensionerna för desse löntagare som äfven pensionerna till gemenskapen vid lotsverket — beslutit att för »Lotsstyrelsen och lotsverket» måtte i riksstaten uppföras såsom reservationsanslag, att af fyr- och båkmedlen direkt utgå, enahanda belopp som det, hvartill inkomstiteln »fyr- och båkmedel» för statsregleringsperioden beräknats uppgå, eller, med inberäkning af de i anslaget ingående friheter och ersättningar, 1,200,409 kronor, och således 100,000 kronor högre belopp än det i nu gällande riksstat upptagna, med Kongl. Maj:t fortfarande förbehållen rätt att för det med anslaget afsedda ändamål använda det öfverskott, som å inkomsterna kan uppstå.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 48.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollutdrag, N:o 110, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 57 Ja och 141 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 134 Ja och 189 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 26 mom. a) föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill att Riksdagen må medgifva, att aflöningsbelopp, som blifvit eller blifva tillgängliga i följd af de utaf Kongl. Maj:t

beslutade indragningar i fögderi- och länsmanstjenster inom Vestmanlands och Gotlands län, må i mån af tillgång och behof få användas för inrättande af, bland annat, en kronofogde- och en härads-skrifvare-tjenst i Vermlands län, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förslag om användande af förenämnda aflöningsbelopp för inrättande af sistberörda tjenster icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 97;

Nej — 27.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 111, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 62 Ja och 128 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 159 Ja och 155 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 28 mom. b) föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen må medgifva, att aflöningsbelopp, som blifvit eller blifva tillgängliga i följd af de utaf Kongl. Maj:t beslutade indragningar af fögderi- och länsmanstjenster inom Vestmanlands och Gotlands län, må i mån af tillgång och behof få användas för inrättande af, bland annat, två länsmanstjenster inom Blekinge län, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förslaget om användande af förenämnda aflöningsbelopp för inrättande af två länsmanstjenster inom Blekinge län icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 90;
Nej — 31.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollutdrag, N:o 112, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 29 Ja och 160 Nej; samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnos utgöra 119 Ja och 191 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfversstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 28 mom. c) föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen må medgifva, att aflöningsbelopp, som blifvit eller blifva tillgängliga i följd af de utaf Kongl. Maj:t beslutade indragningar af fögderi- och länsmanstjenster inom Vestmanlands och Gotlands län, må i mån af tillgång och behof få användas för inrättande af, bland annat, ytterligare en länsmanstjänst inom Elfsborgs län, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förslag om användande af förenämnda aflöningsbelopp för inrättande af ytterligare en länsmanstjänst inom Elfsborgs län icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 80;
Nej — 36.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollutdrag, N:o 113, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 43 Ja och 151 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 123 Ja och 187 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets nedannämnda utlåtanden:

N:o 15, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af lån för fullbordande af tornbyggnaden å Linköpings domkyrka, och

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, om beviljande af ökad statsbidrag till statens jernvägstrafiks pensionsinrättning.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Lag-Utskottets den 16 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 28, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om tillägg till 23 kap. Strafflagen.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 14 och 15 innevarande Mars bordlagda utlåtande N:o 2, i anledning af väckt fråga om utfärdande af förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor. *Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.*

Friherre von Essen, Fredrik: Jag är alldeles öfvertygad om, att, om Kammararen skulle i denna stund utan föregående diskussion fatta beslut i denna fråga, ett sådant beslut skulle utfalla till förmån för Utskottets förslag. Dess utredning synes vara fullständig och det resultat, hvartill Utskottet kommit, är sådant, att det icke skulle förundra mig, om flertalet af Kammararens ledamöter genast ville bifalla detsamma. Men om Kammararen behagade något närmare skärskåda saken och de skäl, som kunna framläggas för en motsatt åsigt, så tror jag att Kammararen efter den hållna diskussionen skall gilla den åsigt, jag nu här ber att få framställa.

Sedan Utskottet afslutat sin i många delar fullständiga utredning rörande faran af att bibehålla dessa fosfortändstickor med hänsyn till så väl deras eldfarliga beskaffenhet som äfven deras synnerligen vådliga egenskap af förgiftningsmedel, yttrar Utskottet slutligen: Det må väl vara sannolikt att de få fabrikanter, som ännu sysselsätta sig med tillverkning af fosfortändstickor, komma att lida någon förlust genom förbud mot fortsättande af denna fabrikation; men en sådan förlust torde i de flesta fall kunna undvikas, om fabrikanterna använder sina fabrikslokaler samt redskap och öfriga inventarier att i stället tillverka säkerhetständstickor. Men äfven om

Ifrågasatt för-
bud mot försäljning af s. k.
fosfortänd-
stickor.

(Forts.)

förluster af sådan beskaffenhet icke kunna undvikas, torde, när det allmännas väl står i fara, derpå icke kunna fästas något afseende.

Efter detta resonnement och denna utredning förefaller det verkligen temligen påtagligt, att man skall rösta för bifall till Utskottets förslag, då deraf ingen synes blifva lidande i någon nämnvärd mån. Nu är dock förhållandet, att det finnes en sida af saken, som Utskottet icke framhållit, nemligen att den ifrågavarande fabrikationen spelar en högst betydande roll i vår export å utlandet och att denna export under många år pågått å aflägsna orter och der vunnit en allt mer ökad marknad. Det är en sådan marknad, som icke så hastigt kan beredas en annan och ny vara. Flere af de större länderna på kontinenten tillverka likaledes fosfortändstickor. Jag kan exempelvis nämna England, Tyskland, Frankrike och Österrike; och dessa länder skulle genast vara färdiga att kasta sig öfver den marknad, som vårt land nu så lyckligt vunnit, i händelse densamma nu af oss öfvergifves. Det är i Kina, Japan, Södra Amerika med flera aflägsna länder som vår afsättning af fosfortändstickor stigit till en betydande höjd. Jag tror icke att det är välbetänkt att gå till väga på det sätt som Utskottet har föreslagit, eller att Kongl. Maj:t skulle, »efter vederbörandes hörande, taga i öfvervägande om icke, i likhet med hvad inom åtskilliga andra länder egt rum, tillverkning, införsel och försäljning af sådana tändstickor, i hvilkas tändsats finnes hvit fosfor, må, vid straff af lämpliga böter och varans konfiskation, varda förbjuden.» Således skulle Kongl. Maj:t först taga saken i öfvervägande, och sedan Kongl. Maj:t öfvervägt saken, föreslår Utskottet vidare, det Kongl. Maj:t behagade »utfärda allmän förordning, innehållande de föreskrifter, som i öfrigt må finnas erforderliga för ändamålets vinnande.» Detta är en direkt anhållan, att Kongl. Maj:t skulle utfärda en förordning och icke en framställning att Kongl. Maj:t efter vederbörandes hörande må pröfva saken samt låta det bero på denna pröfning. Man får icke anse, att en stor fabrikation för export är en så ringa och obetydlig sak, att den bör resoneras bort med några få fraser, om än den principen låter bra, att enskildes rättigheter måste vika för det allmännas bästa. Om man på sådant sätt utan hänsyn tillämpar en princip, den må vara aldrig så god, kan man komma till de mest förderfliga resultat. Jag har emellertid här ett bref, som jag nyligen erhållit från en disponent för en sådan tändsticksfabrik. Han lemnar i afseende på denna fabrik några upplysningar, som kunna gifva Kammaren en ledning vid bedömandet af de förhållanden, som nu äro i fråga.

Han nämner att förra årets tillverkning utgjorde 97 millioner askar till ett värde af 1,080,000 kronor. Af allt detta afsattes i Sverige endast 457,000 askar, hvilket ju är en försvinnande liten del af de 97 millioner, som tillverkades, och deribland förekommo äfven en del säkerhetständstickor. Tillverkningen af fosfortändstickor och säkerhetständstickor visar mycket skiftande proportioner allt

efter som behovet deraf i utlandet är mer eller mindre stort. För nästlidet år utgjorde fosfortändstickorna 55 procent och för innevarande år komma de antagligen att utgöra 65 procent af tillverkningen. Exportorterna äro hufvudsakligen Kina, Ostindien, Sydamerika, Afrika, Australien och Englands hemmarknad, och den senare är i nu ifrågavarande afseende särskildt vigtig, emedan der af sätts nästan endast fosfortändstickor. För icke länge sedan anlände derifrån till den fabrik, jag nu talar om, en requisition för innevarande år å 1,800 kistor, deraf endast 300 kistor säkerhetständstickor. En kista innehåller 7,200 askar och värdet deraf är för en kista fosfortändstickor omkring 50 kronor samt en kista säkerhetständstickor 70 kronor; men vinsten är större på fosfortändstickorna. Man finner häraf hvilken vigtig artikel dessa senare tändstickor för oss äro på den utländska marknaden. Också säges det uti brevet härom: »Om försäljningen af fosfortändstickor förbjudes i Sverige, är detta oss temligen likgiltigt; om deremot tillverkningen af sådana skulle förbjudas, är detta ofelbart vår ruin, ty det skulle dröja årtal, innan vi kunde så uppdrifva försäljningen af säkerhetständstickor, att vår tillverkning kunde motsvara de kapital, som äro i affären insatta. För öfrigt kunna vi ej tvinga främmande länders befolkning att använda säkerhetständstickor. Englands och Tysklands fabriker skulle hufvudsakligen skörda vinsten af om förbudet komme till stånd.» Vidare upplyses det, att under de 12 år, under hvilka fosfortändstickor tillverkats vid ifrågavarande fabrik, har intet fall eller ens något symptom af fosfornekros förekommit.

Beträffande eldfaran tror jag mig kunna påstå, att säkerhetstickorna, huru underligt detta än må förefalla, äro mera eldfarliga än fosfortändstickorna inom fabriken, enär det gifves tillfällen, då de förra fatta eld genom stark friktion, och då de hafva en explosiv beskaffenhet, antända de lätteligen de kringliggande stickorna, hvilka då i sin ordning explodera. På detta sätt hafva stora eldsvådor uppkommit inom tändsticksfabriker och der synas säkerhetständstickorna alltså icke hafva något företräde i afseende på eldfara. Fosforstickorna antändas visserligen lätt och brinna hastigt, men de explodera icke.

För att angifva den af mig åsyftade fabriken betydelse med afseende å tillverkningen, ber jag få nämna, att den sysselsätter icke mindre än 600 personer på platsen och omkring 3.000 personer i kringliggande trakter för förfärdigande af askar. Förhållandet är nemligen icke, såsom Utskottet säger, att fosfortändstickor icke inläggs i askar, ty detta göres alltid vid export till utlandet och tillverkningen deraf är ganska betydlig.

Utskottets resonement i fråga om den besparing, som skulle uppkomma genom användandet af säkerhetständstickor, förefaller mig något underligt. Utskottet yttrar i detta afseende: »Enahanda är ock förhållandet med invändningen, att en af den stora allmän-

Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.
(Forts.)

*Ifrågasatt för-
bud mot för-
säljning af s. k.
fosfortänd-
stickor.*

(Forts.)

heten begagnad nödvändighetsvara genom förbudet komme att för-
dyras. Hvad denna senare omständighet beträffar, hyser Utskottet
dessutom den öfvertygelse, att förbrukningen af fosfortändstickor är
högst betydligt större än behofvet påkallar, och att deras utbyte
mot säkerhetständstickor skulle minska förbrukningen af detta an-
vändningsmedel, dels derigenom att säkerhetständstickorna, såsom
inlagda i lådor, säkrare förvaras, dels därför att det högre priset
framkallade större sparsamhet vid förbrukningen, dels ock emedan
säkerhetständstickorna mera sällan än fosforstickorna slockna innan
de blifvit fullt antända.»

Väl har jag hört någon säga, att man gör besparingar genom
att röka dyra cigarrer, emedan man då röker så mycket mindre; men
jag tviflar på, att man kan tillämpa den satsen på frågan om an-
vändandet af tändstickor, och den nationalekonomiska förmånen kan
jag alltså icke fatta.

Jag underkänner ingalunda vigten och betydelsen af denna
fråga, att här nemligen förefinnes ett förgiftningsmedel, som är lätt
åtkomligt, och att därför vore önskligt, om detsamma kunde undan-
dragas allmänheten; men hvad sjelfva förgiftningsfallen beträffar,
hafva dessa icke ökats genom tillgången på fosfor, enär, såsom Ut-
skottet uppgifver, samtliga förgiftningsfall både af arsenik och fosfor
under det första af de år, Utskottet upptagit, eller 1872 voro 30
stycken och under året 1880 voro de jemväl 30 stycken. Att der-
vid oftare begagnats fosfor än arsenik, och detta af ett särskildt
skäl, som Utskottet framhåller, är i hög grad sorgligt, men bevisar
intet, ty vill någon begå detta ohyggliga brott, så finnas därför
många medel. Hvad beträffar sjelfmord, så bevisar den af Utskottet
anförda tabellen i detta afseende icke att dessa på grund af tillva-
ron af fosfor ökats, utan endast att arsenik dervid mera sällan be-
gagnats än förr.

Resultatet af hvad jag nu yttrat är, att man bör gå till väga
med stor försigtighet, då man företager sig att utfärda så drakoni-
ska lagstadganden som de nu ifrågasatta, hvilka, om de antoges,
skulle störta en industri, som redan har en stor marknad i utlan-
det. Skall en sådan lagstiftning komma till stånd, bör den föregås
af en noggrann pröfning och tillräcklig tid lemnas de fabrikanter,
som deraf kunna blifva beroende, att ändra sina fabriker och söka
sig en ny marknad, hvilket icke torde blifva lätt.

Jag yrkar afslag å Utskottets betänkande.

Herr Rääf: Då den föregående ärade talaren så ifrigt motsatt
sig Utskottets förslag, tager jag mig friheten att med några ord
försvara detsamma. Jag ber då först få påpeka det förhållandet, att
inom tre länder äro förbud utfärdade mot tillverkning och import
af fosfortändstickor, nemligen i Danmark, Finland och Schweiz, ge-
nom lagar af 1874, 1872 och 1879. Den medicinska akademien i
Paris har också uttryckt önskvärdheten af ett förbud i nämnda af-

seende och uttalar dervid den önskan, att man måtte vid tändsticksfabrikationen använda ren röd fosfor i stället för den hvita eller ock en tändmassa utan fosfor, hvori intet gift vore inblandadt. Att icke något sådant förbud i Frankrike blifvit utfärdadt har berott derpå, att vid ifrågavarande tid funnos i Frankrike 600 tändsticksfabriker och egarne till dessa sökte på allt sätt hindra förbudet. Sedan år 1872 har denna tillverkning varit monopoliserad åt ett bolag, som till staten betalar 17 millioner i årlig skatt, emot skyldighet att till ett visst, ganska högt pris sälja tändstickor. Detta bolag kan alltså icke hafva något intresse af att införa förbättringar i fabrikationen eller att icke tillverka fosfortändstickor.

Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.
(Forts.)

Hvad vidare beträffar faran vid denna fabrikation, så har äfven här i Sverige uppmärksamheten fästs derå. Vid 1862—1863 års riksdag väcktes nemligen en motion om vidtagande af åtgärder till förekommande af käkbrandsbrand bland arbetare vid tändsticksfabriker och denna hade till följd, att år 1870 en förordning i ämnet utfärdades, hvilkens föreskrifter äro, såsom af Utskottets betänkande kan inhemtas, ganska stränga och delvis svåra att öfvervaka. Medicinska akademiens i Paris nyss omförmälda utlåtande innehåller jemväl, att fabrikationen är farlig, och den danska sundhetskommisionen yttrar sig i samma anda. Utskottet har medgifvit, att, sedan försigtighetsåtgärder föreskrifvits emot sjukdomen »fosfornekros», fall deraf nu mera sällan förekomma. Men om ock denna fara minskats, återstår likväl faran för eldsolyckor. För Sverige finnes väl icke någon statistik i detta afseende, men för Danmark kan jag meddela en sådan och tror, att denna kan någorlunda tillämpas äfven på Sverige. Under de tio åren från 1861 till och med 1872 inträffade i Danmark 5,041 eldsvådor och af dem föranleddes 221 stycken af fosfortändstickor, under det att sannolikhet förefans, att ännu 70 andra härrört af samma anledning. Det kan alltså antagas att i 291 fall eller 5,8 procent af samtliga eldsvådorna orsaken varit ovarsamhet vid begagnande af fosfortändstickor eller innehafvandet af sådana. Af denna statistik framgår äfven, att det i öfvervägande grad är barn och i synnarhet små barn, som förorsaka eldsolyckor genom tändstickor. Under nyssnämnda tioårsperiod förorsakades sålunda 34 eldsvådor af barn mellan tio och femton år och 198 af barn under tio år, medan endast 59 utaf de 291 eldsolyckorna föranleddes af personer öfver femton års ålder. Att förhållandena i dessa afseenden äro i Sverige ungefär de samma som i Danmark, torde icke behöfva betvivlas, ehuru vi, som sagdt är, icke hafva någon statistik derom.

Beträffande förgiftningsfallen hafva vi deremot en bättre statistik än i Danmark. Vid Svenska läkaresällskapets sammanträde den 12 April sistlidet år yttrade Generaldirektören Berlin i detta afseende, att bruket af fosfortändstickor hade visat sig medföra så stora faror, att ett ingripande väl kunde anses berättigadt, och Rättskemisten Professoren Hamberg uttalade vid samma tillfälle den iakt-

Ifrågasatt för-
bud mot för-
säljning af s. k.
fosfortänd-
stickor.

(Forts.)

tagelsen, att fosfor syntes i alla delar af Sverige vara känd såsom ett abortivmedel, samt önskade för sin del lifligt, att fosforstickorna blefve förbjudna.

Af den tabell öfver antalet förgiftningar dels af arsenik och dels af fosfor under åren 1872—1880, hvilken Professor Hamberg sedermera ingaf till sällskapet, framgår, att under nämnde tid förgiftningsfallen af fosfor tilltagit, under det arsenikförgiftningarne aftagit. Jag tror alltså, att något vidare bevis icke erfordras för faran och skadligheten af dessa tändstickor.

En föregående talare anförde ett bref från en af honom känd fabrik, som hade varit i verksamhet i tolf år. Jag skall äfven taga mig friheten att uppläsa ett bref från en annan fabrik, den tredje i ordningen inom riket och som har ett tillverkningsvärde af nära $\frac{1}{2}$ million kronor:

»På begäran får undertecknad, som från år 1868 drifvit tändsticksfabrikation i Vexjö, nemligen till år 1872 för tillverkning af endast fosforstickor och derefter af så väl fosfor- som säkerhetständstickor och uti de senaste fyra åren allenast säkerhetständstickor, utom en dag hvarje månad då fosforstickor tillverkas — härmed intyga, att tillverkningen af fosforstickor är förenad med många faror och obehag af mångahanda slag, så att jag så småningom minskade tillverkningen af fosforstickor och ökade tillverkningen af säkerhetständstickor, i akt och mening att till sist helt och hållet upphöra med tillverkning af tändstickor, hvartill måste begagnas hvit fosfor. Oaktadt den största aktsamhet och uppmärksamhet för att söka förekomma eldsolyckor samt bevara arbetarnes helse vid tillverkning af fosforstickor, misslyckas man dess värre ofta, i ty att icke sällan — ja ofta flere gånger dagligen — fabrikkatet fattar eld, hvaraf arbetarne dess värre ofta erhålla ganska svåra brännskador å händer och armar och verkliga eldsvådor kunna uppstå. Läkare måste ofta besigtiga arbetarne, som icke allt för länge kunde fortsätta med arbetet, så vida fosfornekros skulle undvikas, och ehuru väl Kongl. Förordningen af 18 Februari 1870 lemnar tydliga föreskrifter huru med renhållning skall iakttagas, detta dock ytterst sällan af arbetarne efterlefves, oaktadt alla uppmaningar från fabrikksegarnes sida. Att förändra en fosfortändsticksfabrik till en fabrik för säkerhetständstickor är en ganska enkel sak och tarfvar inga stora kapital, då endast några få andra maskiner behöfva anskaffas. De mindre fabriker, som tillverka endast fosforstickor, torde vara ganska få och af ringa värde. Tillsynen i sanitärt hänseende vid sådana allt för små fabriker torde icke heller motsvara verkliga behovet.

Jag är sålunda öfvertygad att upphörandet med tillverkningen af fosforstickor icke borde möta något motstånd från de få fabriker, som ännu idka denna rörelse.

Vexjö den 16 Mars 1882.

Vexjö Tändsticksfabrik,

Carl Schander.»

Den föregående ärade talaren har sagt, att fabrikationen af säkerhetständstickor är farligare än den af fosforstickor. Jag har här danska Justitieministeriets »Bemärkningar», der på tal härom yttras (sid. 14), att i väl inrättade fabriker antages brandfaran vara mindre vid tillverkningen af säkerhetständstickor, hvilket synes deraf att assuranspremierna för dessa fabriker sättas ända till 50 procent lägre än för tändsticksfabriker i allmänhet, vid hvilka hvit fosfor användes. Jag tror, att detta betänkande är grundadt på full sakkännedom.

Samme talare yttrade äfven, att vinsten vore större på fosfortändstickor än på säkerhetsstickor. Det är möjligt, att så förhåller sig; men icke kan det vara denna Kammares önskan, att man skall hafva vinst på en vara, som medför stora vådor för allmänheten och arbetarne i fabriker. Dessutom är nu icke fråga om att meddela något förbud, utan endast att ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse och anhålla att Kongl. Maj:t, efter vederböran-
des — deri naturligtvis inbegripna tändsticksfabrikanterna — hö-
rande, må taga i öfvervägande, om icke tillverkning, införsel och försäljning af sådana tändstickor, i hvilkas tändsats finnes hvit fosfor, må varda förbjudna. Jag hyser fullt förtroende till Kongl Maj:t i det afseendet, att om han finner frågan icke vara af någon större vikt, så kommer något förbud icke att utfärdas.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Bäckström: Jag ber att få på förhand förklara, att jag icke är delegare i någon tändsticksfabrik och derföre personligen oberörd af frågan. Utskottets förslag, att tillverkning och försäljning af fosforstickor skulle helt och hållet förbjudas, anser jag emellertid vara ganska betänkligt, då här är fråga om en industri, som utvecklats sig till en af de förnämsta i landet och som har afsättning af sina produkter inom hela världen. Att fosfortändstickor till en väsentlig del ingå i afsättningen utomlands, tror jag hvar och en känner, och för att få ett litet begrepp om detta förhållande har jag af ett handelshus här i Stockholm fått några upplysningar om dettas export af nämnda tändstickor under Januari, Februari och hälften af Mars månad detta år. Dessa erhöles ifrån tio särskilda fabriker och exporten utgjorde 1,702 kistor fosforstickor och 2,007 kistor säkerhetsstickor eller tillsammans 3,709 kistor, hvaraf synes att nära hälften af de utskeppade tändstickorna voro fosforstickor. Att tvinga den stora utländska allmänheten att begagna säkerhetsstickor, då de äro vane vid fosforstickor, lär väl icke lyckas.

Hvad beträffar motiven för Utskottets hemställan, så säger det bland annat: »Det må väl vara sannolikt att de få fabrikanter, som ännu sysselsätta sig med tillverkning af fosfortändstickor, komma att lida någon förlust genom förbud mot fortsättande af denna fabrikation.» Jag kan icke upplysa om, huru många tändsticksfabrikanter, som finnas inom landet, men nog tror jag, att 90 procent af dem tillverka fosforstickor jemte andra slags stickor och en del

Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.
(Forts.)

Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.

(Forts.)

uteslutande fosforstickor, så att icke är det just något fåtal. Konsumtionen inom landet af fosforstickor tror jag betydligt öfverstiga 50 procent af hela förbrukningen. Utskottet säger vidare: »men äfven om förluster af sådan beskaffenhet icke kunna undvikas, torde, när det allmännas väl står i fara, derpå icke kunna fästas något afseende». Jag hemställer till hvar och en, om man kan säga, att det allmännas väl står i fara därför, att tillverkning af fosfortändstickor eger rum. Detta är i högsta grad öfverdrifvet. Giftet i dessa har väl icke så många olyckor till följd och lika väl borde ju dessutom förbjudas andra medel till själfmord, såsom rep, hvarmed man kan hänga sig, och mera dylikt. Äfven förekommer på något ställe i Utskottets betänkande, att fosforgiftet i tändstickorna skulle vara likstäldt med arseniken i tapeter m. m.; men dem emellan är dock en betydlig skilnad, enär förgiftning genom fosfor åstadkomes med berädd mod, men arsenikförgiftningen inställer sig utan att man vet af den.

Jag instämmer med Friherre von Essen och yrkar afslag å Utskottets utlåtande.

Herr Strähle, Wilhelm: Den förste ärade talaren medgaf, att de af Utskottet anförda skäl voro högst beaktansvärda. Jag har visserligen hört en annan motståndare till förslaget förklara dessa skäl icke vara så starka och det allmännas väl icke vara i fara; men jag hoppas, att han icke får allt för många med sig för den åsigten. Mig synas nemligen de skäl, som Utskottet på grund af för handen varande fakta i fråga om abortivmedel, giftmord och eldsolyckor anført, vara så ovedersägliga, att det förvånar mig, att någon kan påstå, att icke fara förefinnes för det allmännas väl. Den förste ärade talaren omnämnde visserligen, att säkerhetständstickorna skulle i vissa fall lättare förorsaka eldsvåda än fosforstickorna; men detta strider emot allt, som kommit till min eller Utskottets kännedom. Att faran af fosforstickorna är stor, är konstateradt, och jag vågar tills vidare bestrida, att eldsvådor uppkommit af säkerhetständstickor; jag känner åtminstone icke något enda sådant fall.

Samme talare fäste sig dervid, att Utskottet föreslagit, att Riksdagen skulle anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes efter utredning i ämnet taga i öfvervägande, om icke det ifrågasatta förbudet skulle utfärdas. Men man kan väl icke gerna framställa sin önskan mera undfallande, än då man anhåller, att frågan må underkastas pröfning. Finner Kongl. Maj:t antingen att skälen icke äro tillräckligt talande för förbudets snara utfärdande eller att fabriksegarnes anspråk att icke strax nödgas sluta med sin handtering äro billiga, så torde de kunna få några år på sig för att ändra sina fabriker från fosforstickstillverkning till fabrikation af säkerhetständstickor, och i sådant fall torde följden af ett bifall till förevarande anhållan icke vara så stor, ty det är väl sannolikt, att om fabriker för fosforstickor måste upphöra, kommer priset på säkerhetsstickorna att falla, och det bör

icke vara omöjligt att äfven utomlands få ökad afsättning för säkerhetsstickorna.

Jag ber slutligen få påminna derom, hurusom i hela den civiliserade världen mångfaldiga gånger uttalats missnöje öfver opiihandeln på Kina. Vi drifva dock en handel på Kina och Japan, som möjligen kan komma under samma kategori, nemligen handeln med fosfortändstickor.

Jag hoppas, att Första Kammaren efter tagen kännedom om de statistiska uppgifter, som förekomma i Utskottets betänkande, och den erfarenhet, man har i denna fråga, måtte bifalla Utskottets hemställan, hvilket jag ber att få tillstyrka.

Friherre Ericson: Ett af skälen, jag kan nästan säga det förnämligaste, som gjort att jag reserverat mig mot Utskottets förvarande betänkande, hvilat på min uppfattning, att Riksdagen i allmänhet bör iakttaga varsamhet, då Riksdagen går att aflåta skrivelser till Kongl. Maj:t, så att Riksdagen icke aflåter sådana skrivelser i andra fall än då Riksdagen är fullt öfvertygad om att ett initiativ från Riksdagens sida är för sakens skull verkligen nödvändigt. Följderna af lätt sinnigt aflåtna skrivelser har Riksdagen många gånger varit i tillfälle att se och jag ber särskildt få påminna om en, som nyligen varit före. För några år sedan fick Kongl. Maj:t en skrivelse från Riksdagen, och jag tror nästan att den itererades, med begäran om en lag mot minderårigas användande i fabriker; men då en sådan lag sedermera utfärdades, uttalade människorna från höger och venster sin missbelåtenhet med densamma; och det är nästan som om det varit Kongl. Maj:ts fel att lagen kom till, ehuru det i sjelfva verket är Riksdagen, som slutligen lyckats pressa fram den. Ju mer Riksdagen är angelägen om att bibehålla sin värdighet och ju lifligare den önskar att åtgärder af Riksdagen såsom deltagare i lagstiftningen skola ega någon verklig vikt, ju försigtigare bör Riksdagen vara vid aflåtande af skrivelser, att det icke går såsom ofta hittills inträffat. Man tänker så lätt: nog kan man gå motionärens önsknings till mötes så till vida att man bifaller ett skrivelseförslag, och så kastar man frågan på Kongl. Maj:t, hvarefter i lyckligaste fall det aflöper med mycket besvär för Kongl. Maj:t och underordnade myndigheter, komitéutredningar m. m., men äfven inträffar att förslag framläggas, som Riksdagen då förkastar. Detta är, som sagdt, mitt hufvudsakligaste skäl att icke biträda Utskottets hemställan, då jag icke anser, att sådan nöd föreligger, att Riksdagen behöfver blanda sig i saken. Det finnes nemligen redan, på sätt anmärkt blifvit, en lag, som skyddar arbetarne vid tillverkningen af fosfortändstickor. En sådan lag anser jag vara af stor vikt, en lag, som ålägger arbetsgifvarne att vidtaga sådana säkerhetsåtgärder att deras arbetare varda skyddade; och funnes icke den, skulle jag gerna vara med om att begära en sådan lag. Men nu finnes den och erkännes äfven af Utskottet vara tillfyllestgörande, om blott efterses

Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.
(Forts.)

Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.

att den rätt handhafves. Detta är en administrativ åtgärd och för öfrigt har jag icke hört någon säga, lika litet som Utskottet sagt, att det icke tillses att den handhafves.

(Forts.)

Vidare har, såsom Herrarne veta, Medicinalstyrelsen enligt sin instruktion haft uppdraget att genom underdåniga förslag fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på de åtgärder, som böra vidtagas, och de författningar, som böra utfärdas, till förekommande af för helsen menliga inflytelser af vissa näringar och handelsvaror. Således om alla dessa olägenheter och faror är förknippade med innehaf, försäljning, fabrikation af fosfortändstickor, så är det Medicinalstyrelsens skyldighet att derpå fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet; och jag tror icke, att Riksdagen är säker på att hafva rätt, om Riksdagen skulle säga, att Medicinalstyrelsen icke gjort sin skyldighet.

För att nu öfvergå till att tala något om de hufvudmotiv, Utskottet haft för sitt utlåtande, upprepar jag hvad förut under diskussionen blifvit framhållet eller att vådan af dessa tändstickor skulle bestå deri, att de användas till förgiftningar, att de äro eldfarliga och slutligen att de kunna begagnas till fosterfördrifningar. Hvad förgiftningar vidkommer, så, i fall fråga är om själfmord, lär väl den, som ämnar döda sig, kunna hitta på något sätt, som är lättare, än att skrapa af fosfor, lägga den i maten eller drycken och så förtära den, helst det icke, enligt läkares utsago, lär vara någon lätt död, utan snarare tvärt om. Till förgiftning af andra kunna en mängd saker användas och det lär ingalunda vara bevisadt, att fosfortändstickor i sådan grad användas till detta slags brott, att deri ligger något skäl att gå in till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af rätten både att tillverka och exportera sådana tändstickor. Utskottet har gjort ett mycket förtjenstfullt arbete, det vill jag icke neka till, men det är så, att, om man tager en sak ensidigt och letar upp alla olägenheter, som kunna vara förknippade med den, finnes ingenting i världen som man ej skulle kunna uppgifva såsom orsak till så många olyckor, att det skulle se rent förskräckligt ut. Kan man icke vända det derhän, att alla de saker, som finnas i dagligt bruk i hushållen, kunna förderfva en. Jag vill icke raljera. Om man t. ex. skulle beskrifva alla de olyckor, som kunna uppstå af att det finnes brunnar. Huru skulle man icke kunna beskrifva, att folk falla i brunnar, att de skuffas i dem. Huru många skulle ej kunna uppräknas, de der blifvit skadade af det kalla vattnet ur brunnen. Detta endast såsom exempel för att visa, att, om man ensidigt framhåller alla de olägenheter, som kunna följa af en sak, man kan leta upp mycket, som vid ett hastigt påseende ser helt afskräckande ut; och just så har Utskottet här gått till väga.

Hvad slutligen vidkommer ett af Utskottets skäl, så skulle detta, om det verkligen vore konstateradt, väga nog tungt; det nemligen att lättheten att hafva fosfortändstickor i husen skulle hafva till följd att fosterfördrifningar oftare skedde än eljest skulle vara fallet. Jag vet icke, känner och förstår icke, huruvida det ej finnes en

mängd andra medel, som, då en olycklig stackare beslutat sig för ett sådant försök, kunna vara tillgängliga och användas lika väl som fosfor och att sålunda saken icke skulle vara hjälpt genom att taga bort fosfortändstickor. Fastän af Kammaren utsedd till ledamot i det Utskott, som haft att utreda denna fråga, kan jag ej lemna Kammaren upplysning härom och jag misstänker, att Utskottets öfriga ledamöter befinna sig i samma predikament.

Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. fosfortändstickor.
(Forts.)

Då härtill kommer att, såsom Utskottet anför, ordföranden i Medicinalstyrelsen flere gånger uppträd i läkareföreningen och fäst uppmärksamhet på saken, då det är hans skyldighet att följa med frågor af denna beskaffenhet och Medicinalstyrelsens skyldighet att till Kongl. Maj:t framlemnna förslag till förändringar i afseende å dem, har jag deri icke kunnat annat än finna ytterligare skäl för Riksdagen att icke bry sig om att blanda sig i saken; ty då, såsom Utskottet anmärkt, Medicinalstyrelsens ordförande och flere dess ledamöter börjat tänka på saken, visar ju detta, att de fäst uppmärksamheten derpå, och då det icke finnes något skäl antaga, att de icke skola göra sin pligt, har Utskottet med sin erinran härom endast bevisat motsatsen af hvad Utskottet ville bevisa. På dessa skäl anhåller jag om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till detta sammanträdes fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Lindahl: Som ledamot i det tillfälliga utskott, som behandlat denna fråga, har jag deltagit i det slut, till hvilket Utskottet kommit, och vill därför nu anföra de skäl, på hvilka jag grundat mitt omdöme i saken. Det egentligaste af dessa skäl är att fosfor, enligt hvad temligen allmänt känt är, öfver allt i vårt land användes såsom abortivmedel. I nästan hvarje socken finnes någon gumma, som har kännedom om detta medels farliga verkningar och vet att använda det. De fall, som på ett eller annat sätt komma under rättsmedicinsk behandling, utgöra säkerligen ett försvinnande fåtal mot de fall, som icke blifva kända. Här föreligger således en ofantligt vigtig fråga: att på något sätt förekomma den stora förlust af människolif, som af den lätta tillgången på fosfor föranledes. Vi hafva en författning, kallad giftstadgan, af år 1876, som bestämt förbjuder handel med hvit fosfor. Hvartill tjenar emellertid detta förbud, då, som man vet, tillgång till detta gift finnes i hvarje handelsbod. Om hos oss, såsom i flera andra länder, handeln med gifter vore fri, icke vore så strängt förbjuden, förelåg icke det skäl till den föreslagna åtgärden som nu är fallet; men då vi hafva en sådan författning som den ofvannämnda och då vi tro, hvad äfven under årens längd blifvit genom erfarenheten visadt, att denna författning verkligen varit nyttig till att förekomma mord och andra attentat mot människors lif, synes mig, att man icke bör tveka att inslå på den väg, som är föreslagen.

Ifrågasatt för-
bud mot för-
säljning af s. k.
fosfortänd-
stickor.

(Forts.)

Det är sagdt af en talare, att härigenom skulle ett mycket stort intrång ske i fabrikationen af fosfortändstickor och att mer än hälften af Sveriges fabriker för tillverkning af tändstickor deraf skulle blifva lidande. Om så verkligen vore förhållandet, borde man kanske vara mera betänksam; men så är ingalunda förhållandet. I Sverige finnas 31 fabriker för tillverkning af tändstickor. Deraf tillverka 15 endast säkerhetständstickor, 4 endast fosfortändstickor och de öfriga både säkerhets- och fosfortändstickor, hufvudsakligen dock endast de förstnämnda. Således är det fabriksintresse, som speciellt är intresserad af fosfor, icke så stort. Då genom den utredning, som åstadkommits rörande fosforförgiftningar, är känt, att under *endast de fyra sista åren* 64 sådana fall inträffat, synes mig en talares yttrande, att det icke skulle vara bevisadt, att fosfortändstickor i någon högre grad användas till förgiftningar, vara vederlagdt. Att någon framställning från Medicinalstyrelsen i denna fråga icke blifvit gjord torde icke böra utgöra något hinder för eller inverka på Kammarens beslut i frågan, om Kammaren efter den utredning, som åstadkommits, skulle finna, att något i denna sak bör vidtagas. Att förgiftningar med fosfortändstickor tilltagit i betydlig grad visas äfven af den gjorda utredningen, hvaraf framgår, att under åren 1866—1877 inträffade endast 16 fall af fosforförgiftning, då deremot under de senaste fyra åren inträffat 64 fall. Detta tilltagande i fosforförgiftningarnes antal härleder sig uppenbarligen af att detta medel blifvit allt mera känt och att det är så lätt tillgängligt. Såsom andre talare redan förut framhållit, är det utom allt tvifvel, att om Kammaren beslutar en skrivelse till Kongl. Maj:t i den rigtning, Utskottet föreslagit, Kongl. Maj:t låter höra så väl vederbörande tändsticksfabrikanter, som andra, hvilka förtjena att i saken höras, och att först sedan alla dessa afgifvit yttrande, något verkligt beslut kommer att fattas. Då detta är gifvet, får jag tillstyrka Kammaren att instämma i Utskottets beslut och yrkar dertill bifall.

Herr Wallenberg: Jag kan icke underlåta att något beröra den fråga, som här blifvit af Friherre Ericson påpekad, nemligen frågan om »minderårigas användande i fabriker». Med denna författning vore icke någon fara, om man blott velat låta bli att förklara dem, som äro öfver femton år, vara *små barn*. Deri ligger hela misstaget; ty de som äro fylda femton år, behöfva icke något särskildt skydd af en författning. Sådana ungdomar kunna lära sig allt möjligt annat, och då kunna de äfven lära sig arbeta.

Hvad nu beträffar den fråga, som föreligger, så är ju obestriddigt, att en betydlig tillverkning eger rum af sådana fosfortändstickor, som motionärerna önska måtte förbjudas. Visserligen brukas denna tillverkning här i landet mindre för hvarje år, i den mån säkerhetständstickorna taga favör, men en betydlig export eger rum af denna tillverkning. Aro vi nu nödsakade att slå ihjel denna till-

verkning, därför att den innehåller gift, då man på samma gång Ifrågasatt förbud mot försäljning af s. k. döljer att så är fallet. fosfortändstickor.

I ett af våra grannland, der en storartad industriell verksamhet bedrivs, tillverkar man tapeter och tyger med gift, och förbjuder visserligen att sälja dessa saker inom landet, men tillåter, att de exporteras, utan att ålägga exportörerna tillkännagifva att varorna innehålla gift. Det är skillnaden; gjorde de det, kunde icke vara något att säga om deras förfarande.

Jag kan icke inse, att Riksdagen bör, i en sak som denna, besvära Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse; ty jag vet icke annat än att en regering också finnes i landet, och att, om skäl dertill förefinnes, den har full befogenhet att taga initiativ i frågan, utan att vänta på någon påstötning från Riksdagen. Jag anhåller om afslag på Utskottets hemställan.

Friherre von Kræmer: Jag skall noga akta mig för att upprepa hvad man sagt om att många andra ämnen än fosfortändstickor kunna orsaka olyckor, och att man likväl icke rimligen kan förbjuda dessa ämnens användande. Jag vill blott som tillägg antyda, att genom det förbud, som åsyftas med den af Utskottet föreslagna skrifvelsen, ingalunda kan förebyggas, att just fosfor blir tillgängligt. Såsom vi troligen alla veta, är fosfor ett medel, som ganska allmänt användes mot råttor och som man från apoteken utfår utan svårighet, blott mot undertecknande af en förbindelse att handtera det varsamt. I det ifrågasatta förbudet mot fosfortändstickor ligger således icke någon säkerhet för att icke fosfor kan blifva tillgängligt.

Men jag begärde egentligen ordet för att göra en fråga: Är icke ögonblicket just nu så illa valdt som möjligt för att sätta något sådant, som det Utskottet föreslår, i fråga, nu, sedan vi blott för några dagar sedan med öfverväldigande majoritet antagit den franska handelstraktaten och derigenom uttalat en önskan att få stabilitet för näringarne? Är det icke besynnerligt att några dagar senare vilja ge helt nya föreskrifter och stadga inskränkningar för en viss tillverkning, och dertill en af våra mest naturliga och uppblomstrande näringar, som just tändsticksfabrikationen är? Det är blott detta jag velat yttra, lemmande derhän, huruvida man ej må om några år kunna vidtaga de åtgärder, som äro föreslagna. Jag anhåller om afslag.

Herr Rääf: Den siste talaren nämnde, att ögonblicket nu för den ifrågasatta åtgärden vore illa valdt med afseende derpå, att vi nyss beslutat en handelstraktat med Frankrike. Detta har emellertid icke mycket med denna sak att göra, ty någon handel på Frankrike med denna vara förekommer icke alls.

Friherre Ericson framdrog lagen om minderåriga barns användande i fabriker, och huru olämplig den, enligt mångas förmenande,

*Ifrågasatt för-
bud mot för-
säljning af s.k.
fosfortänd-
stickor.*

(Forts.)

skulle vara. Jag hemställer dock, om icke Kongl. Maj:ts och Riksdagens uppmärksamhet mer bör riktas på det allmännas intresse än på några enskilda fabrikanters fördelar.

Oegentligheterna i giftstadgan äro redan påpekade. Det tyckes vara märkvärdigt att gift i den eller den formen är till försäljning förbjudet, medan det på ett annat sätt får spridas ut i enorma kvantiteter. — När Utskottet nu blott hemställer att Kongl. Maj:t skall taga i öfvervägande om efter längre eller kortare tid ett förbud lämpligen bör utfärdas eller om det kanske icke alls bör meddelas, kan jag icke se någon fara i att bifalla Utskottets förslag.

Herr Lundin: Jag bekänner, att jag icke tillhör dem, som vilja lägga hinder i vägen för industrier och näringar, utan tvärtom; men här är en annan fråga, som icke är likgiltig. Jag ber Herrarne beakta den och vara goda blicka ned i de djupare leden bland folket, der den största faran är för handen. Redan förut, jag tror af den förste talaren, har blifvit påpekadt, att fosfortändstickor äro tillgängliga inom hela vårt land, och det är känt och erkänt, att ofantligt många fosterfördrifningar genom dessa tändstickor ske. Det är ett antal sådana brott som är känt och påpekadt, men det är ej påpekadt, huru stort antalet i verkligheten är. Jag skulle gerna se, att den skrifvelse, som är föreslagen, finge afgå och att Kongl. Maj:t sedan behjertade saken och så vidt möjligt är samt så fort ske kunde bifölle hvad som föreslagits. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till förevarande utlåtande och sedan på afslag derå, samt förklarade sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 27;

Nej — 74.

Efter å nyo skedd föredragning af Konstitutions-Utskottets den 15 och 16 i denna månad bordlagda memorial N:o 2, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll, lades memorialet till handlingarne.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 15 och 16 innevarande Mars bordlagda utlåtande N:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af åtskilliga kronans egen-
 domar. *Ifrågasatt försäljning af åtskilliga kronans egen-
 domar.*

Herr Montgomery-Cederhielm: Jag anhåller att Kongl. Maj:ts nu förevarande proposition måtte punktvis föredragas.

På gjord proposition beslöts att förevarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande i den ordning, de särskilda punkterna uti Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition angäfv.

I följd häraf föredrogs nu utlåtandet, så vidt det af Kongl. Maj:ts ifrågasvarande proposition afsåg

Punkten 1.

Herr Montgomery-Cederhielm: Då jag i afseende å denna punkt varit af olika tanke med det förslag, som framställes i Kongl. Maj:ts nådiga proposition, och jemväl reserverat mig mot Utskottets hemställan om bifall till samma förslag, ber jag att med några ord få anföra skälen därför. Sedan vid 1874 års riksdag för första gången på senare tider beslutats en försäljning af kronoegendomar, i det nemligen Riksdagen, på derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, medgaf, att sådana kronan tillhöriga, under Kammarkollegii förvaltning ställda och för statsverkets räkning utarrenderade hemman och lägenheter, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfversteg 200 kronor, skulle, i den mån gällande arrendekontrakt efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, få försäljas, bef denna försäljning vid 1879 års riksdag utsträckt äfven till de egendommar, som efter år 1874 kommit i kronans ego, och för hvilka arrendeafgiften icke öfversteg nämnda belopp; med hvilka egendommar jemväl skulle förfaras i enlighet med 1874 års riksdagsbeslut. De medel, som köpeskillingarne för dessa egendommar lemnade, skulle användas till inköp af skogbärande eller för skogsodling tjenlig mark.

Vid 1880 års riksdag beslöt Stats-Utskottet en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvilken skrifvelse jag ber att få uppläsa, emedan den ganska mycket närmar sig det förslag, som här föreligger. Stats-Utskottet hemstälde: »att Riksdagen må i underdånig skrifvelse

Ifrågasatt försäljning af åtskilliga kronans egendomar.
(Forts.)

anhålla, att Kongl. Maj:t dels behagade, efter frågans utredning, taga i öfvervägande, huruvida icke de af Kongl. Maj:t med Riksdagen redan fattade beslut om försäljning af sådana kronans egendomar, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfverstiger 200 kronor, kunde till fördel för det allmänna utsträckas till de egendomar, för hvilka vid anställd uppskattning årliga arrendeafgiften ej kan beräknas komma att öfverstiga 500 kronor, dels ock i sammanhang dermed täcktes till pröfning företaga den frågan, huruvida icke försäljningsmedlen för samtliga försålda kronoegendomar lämpligen borde till förstärkande af statsverkets grundfond användas, samt att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen i ämnet aflåta nådig proposition.»

Denna Stats-Utskottets skrifvelse förkastades emellertid af båda Kamrarne, utan omröstning af denna Kammare och af Andra Kamraren efter omröstning med 98 röster mot 58.

Kongl. Maj:t har emellertid låtit verkställa den utredning Stats-Utskottet i denna skrifvelse begärde, och det är på grund af denna utredning som Kongl. Maj:ts proposition N:o 19, i anledning hvaraf Stats-Utskottet afgifvit nu förevarande hemställan, till Riksdagen aflåtits.

I den första punkten af den nådiga propositionen föreslår Kongl. Maj:t, att Riksdagen måtte medgifva »att vid inträffande arrendeledighet af sådana kronan tillhöriga, under Kammarkollegii förvaltning nu befintliga och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, för hvilka årliga arrendeafgiften är högre än 200 kronor, men icke öfverstiger 500 kronor, det må bero af Kongl. Maj:t att» etc. Kongl. Maj:t har i denna punkt frångått det förslag Kammarkollegium, som i öfrigt instämmer med Kongl. Maj:t angående nyttan af och det ändamålsenliga i att försälja sådana mindre kronoegendomar, hvarom i detta fall är fråga, i sitt underdåniga utlåtande i ämnet framställt, då Kammarkollegium yttrar, att »Kollegium tillåter sig derföre i underdånighet tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att i nådig proposition föreslå Riksdagen att, der vid företagen arrendeuppskattning till utarrendering af kronoegendom det af vederbörande myndigheter fastställda maximiarrendebelopp icke öfverstiger 500 kronor, Eders Kongl. Maj:t må vara berättigad att» etc. Skillnaden mellan Kammarkollegii förslag och Kongl. Maj:ts proposition i detta afseende är ganska stor. Kongl. Maj:t afser med sitt förslag en försäljning af alla kronoegendomar, som i denna stund lemna ett bestämdt årligt arrende af 500 kronor eller derunder, hvaremot Kammarkollegium ansåg att försäljning borde ske endast af sådana egendomar, som efter skedd uppskattning komme att utvisa ett maximiarrendebelopp af 500 kronor. Då jag för min del helt och hållet instämmer i Kammarkollegii åsigt, hvilken är densamma, som 1880 års Stats-Utskotts, ber jag att få angifva några skäl derför.

För det första bör man märka, att Kongl. Maj:ts proposition afser en vida mer utsträckt försäljning af kronoegendomar, än hvad

den synes utvisa. I propositionen finnes omnämndt, att arrendena å dessa egendomar i allmänhet på de senare åren stigit med 50 procent. En försäljning af sådana egendomar, för hvilka arrendet redan nu uppgår till 500 kronor, är således i sjelfva verket en försäljning af sådana egendomar, som i arrende gifva 750 kronor. Då vidare Kongl. Maj:t säger, att, med antagande af Kammarkollegii förslag angående gränsen för försäljningen, »den åsyftade utsträckningen i försäljningen skulle blifva snart sagdt ingen eller åtminstone ytterst obetydlig», ber jag att få visa, att i detta afseende verkligen något misstag måtte vara begånget. Försäljningen år 1874 afsåg ett antal af 174 egendomar med ett taxeringsvärde af 468,030 kronor; försäljningen år 1879 ett antal af 462 egendomar till ett taxeringsvärde af 1,128,263 kronor. Om man sammanlägger dessa båda af Riksdagen redan beslutade försäljningarne, finner man, att de tillsammans omfatta ett antal af 636 egendomar med ett taxeringsvärde af 1,596,293 kronor. Såsom vi se af den ifrågasatt Kongl. propositionen, afser den nu föreslagna försäljningen ett antal af 951 egendomar med ett taxeringsvärde af 8,324,740 kronor. I afseende å antalet egendomar är den nu ifrågasatta försäljningen således 50 procent större, och med hänsyn till egendomarnes taxeringsvärde 5 å 6 gånger större än de redan beslutade försäljningarne. Hvad nu beträffar Kammarkollegii förslag, har jag gjort en beräkning, huru stor försäljningen enligt detta förslag komme att blifva. Den afser först och främst de egendomar, som i den vid Stats-Utskottets utlåtande fogade tabell upptagas till ett årligt arrende af 200—300 kronor. Dessa egendomar äro till antalet 350 med ett taxeringsvärde af 2,559,820 kronor. I Stats-Utskottet funnos tillgängliga special-förteckningar öfver alla dessa egendomar med deras olika arrenden utsatta. Om man nu ihågkommer att, såsom Kongl. Maj:t jemväl omnämnt, arrendena i allmänhet stiga med 50 procent, finner man att alla de egendomar, för hvilka arrendet i denna stund utgör 333 kronor 33 öre, hvilket belopp med tillägg af 50 procent deraf uppgår till just 500 kronor, skola inbegripas i försäljningen enligt Kammarkollegii förslag. Enligt de ganska noggranna och fullständiga förteckningar, som, på sätt jag nyss nämnde, funnos i Stats-Utskottet tillgängliga, utgör ibland kronoegendomar, för hvilka det årliga arrendet uppgår till 300—400 kronor, 138 stycken egendomar med ett taxeringsvärde af 1,116,900 kronor, sådana, för hvilka arrendet i denna stund utgör mellan 300 kronor och 333 kronor 33 öre. Sammanlagda antalet egendomar, som enligt Kammarkollegii förslag komme att i försäljningen ingå, utgör såleledes 488 med ett taxeringsvärde af 3,676,720 kronor. Herrarne torde finna att man icke precis kan säga, att denna försäljning är obetydlig eller snart sagdt ingen. I afseende på antalet är den visserligen mindre, men i afseende å egendomarnes taxeringsvärde mer än dubbelt större än de förut beslutade försäljningarne. Jag tror således icke att man kan säga att försäljningen, med antagande af Kammarkollegii förslag, kommer att blifva ytterst obetydlig.

Ifrågasatt försäljning af åtskilliga kronans egendomar.
(Forts.)

Ifrågasatt försäljning af åtskilliga kronans egen-
domar.
(Forts.)

Det gör alldeles detsamma, om man antager att en del af de i Kammarkollegii förslag upptagna egendomar icke komma att försälas. Man kan ju draga af åtskilliga hundratusen kronor från beloppet, och taxeringsvärdet på de af Kammarkollegium till försäljning föreslagna egendomarne blir i allt fall högst betydligt större än taxeringsvärdet å de till försäljning hittills beslutade egendomarne.

Vidare säger man att enligt Kammarkollegii förslag förefinnes en olägenhet, som icke förekommer enligt den Kongl. propositionen, nemligen att man icke kan beräkna precis huru många egendomar som skola säljas. Enligt den Kongl. propositionen kan man med säkerhet säga, att försäljningen kommer att omfatta 951 egendomar med ett taxeringsvärde af 8,324,740 kronor. Enligt Kammarkollegii förslag kan man icke lemna någon sådan bestämd uppgift, emedan deri ingår en kalkyl och en förmodan. Men hvad betyder denna beprisade säkerhet? Jag förstår icke alls hvad den har för betydelse. De inflytande medlen skola ju enligt Kongl. Maj:ts förslag användas till inköpande af obligationer. Om dertill finnes ett något större eller mindre belopp, är väl alldeles likgiltigt, då här icke är fråga om någon bestämd utgift, som skall fyllas, utan endast om det belopp, som genom försäljningen kan uppkomma, skall användas till inköpande af obligationer. Jag kan icke inse, att det gör något till eller från, om man på förhand kan beräkna försäljningssumman. Men äfven enligt Kongl. Maj:ts proposition kan man icke beräkna denna försäljningssumma, ty man vet endast egendomarnes taxeringsvärde, men icke huru mycket deras försäljning kan komma att inbringa. Jag tror således, att de skäl man anfört mot Kammarkollegii förslag icke hafva någon betydelse, och jag för min del kan icke biträda dem.

Då man dessutom vet, huru stor obenägenhet förefinnes hos en ganska stor del af Riksdagens ledamöter mot all försäljning af kronoegendomarne — och jag respekterar deras skäl, ehuru jag icke kan gilla dem — bör man icke vid en sådan försäljning gå fortare till väga, än att den kan vinna ett mera allmänt bifall.

Af dessa skäl och med åberopande af hvad jag i min reservation anfört, ber jag att få anhålla om proposition på bifall till första punkten af Kongl. Maj:ts proposition på det sätt, den finnes i min reservation föreslagen.

Herr Stråle, Holdo: Redan för två år sedan hade jag tillfälle att i denna Kammare uttala mina betänkligheter i afseende å det då förevarande förslaget att afyttra en del af statens egendomar. Det är dock en högst väsentlig skillnad mellan det förslag, som då förelåg, och det som nu blifvit framlagdt för Riksdagen. Då voro i Medkammaren väckta två motioner, som lågo till grund för Stats-Utskottets utlåtande. Då inskränkte sig Stats-Utskottet till att föreslå en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Då hade i den föreslagna skrifvelsen intagits den föreskrift, som sedermera blifvit af

Kammarkollegium föreslagen, att försäljning skulle ske först efter anställd ny uppskattning af den årliga arrendeafgiften. Vid detta tillfälle har det behagat Kongl. Maj:ts regering att lägga hela tyngden af sitt anseende i vågskålen genom att aflåta en Kongl. proposition i ämnet till Riksdagen. Men de af Herrarne, som tagit kännedom om Kongl. Maj:ts skrifvelse till Kammarkollegium, finna utan tvifvel, att deri ej var fråga om någon bestämd siffra i arrendebe-
 loppen, utan skrifvelsen innehöll endast en anhållan att få veta, huruvida man skulle försälja kronoegendomarne, utan afseende å den atkastning de lemnade. Herrarne torde finna att Kongl. Maj:ts skrifvelse till Kammarkollegium gick så långt att ingen siffra alls var bestämd i detta afseende, utan det endast var fråga om att försälja kronans egendomar. Kammarkollegium har också mycket riktigt i sitt utlåtande sagt att Kollegium af de upplysningar det fått icke finner sig föranlåtet att väcka fråga om försäljning af *alla* krono-
 egendomar, hvadan Kollegium med stöd af erfarenhet anser sig böra hemställa, att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen aflåta proposition om försäljning af endast sådana egendomar, som efter *ny* uppskattning kunde vid en blifvande utarrendering lemna högst 500 kronor. Detta, mine Herrar, torde vara något helt annat än hvad den Kongl. propositionen innehåller. För mig framgår alldeles tydligt och klart, att Kongl. Maj:t icke föreslagit Riksdagen att försälja kronoegendomar, som lemna 500 kronor i arrende, utan att sälja dem, som kunna lemna minst 50 procent deröfver, således dem, som lemna 750 kronor. Kammarkollegium anser nemligen, att vid ny utarrendering af kronoegendomarne en del skulle lemna någon gång ända till 75 å 100 procent högre arrende och att medelförhöjningen skulle komma att uppgå till 50,4 procent. Det är således icke fråga om att sälja egendomar med arrende af mindre än 500 kronor, utan Kongl. Maj:t har, med afvikelse från Kammarkollegii förslag, föreslagit att sälja sådana egendomar, som lemna mindre än 750 kronor. Ser man vidare på Kammarkollegii yttrande, finner man deraf, att af rikets 24 Konungens Befallningshafvande icke mindre än 10 hafva, temligen oförtydbart, afstyrkt all sådan försäljning. Vidare har *en* Konungens Befallningshafvande sagt, att som inom hans län finnes endast två dylika kronoegendomar, nemligen en hospitalslägenhet och ett fiske, en sådan försäljning ej hade för länet något att betyda. Fyra Konungens Befallningshafvande hafva föreslagit vilkor för försäljningen, men jag tror, att man kan läsa mellan raderna äfven i deras utlåtanden en afstyrkan från att sälja dessa kronoegendomar. Här af framgår att 14 å 15 af dessa 24 myndigheter afrådt Kongl. Maj:t att försälja, men detta oaktadt har Kongl. Maj:t ansett sig böra derom framlägga förslag. Naturligtvis erkänner jag villigt att Kongl. Maj:t dertill varit oförhindrad, men jag anför det därför, att då så många af Konungens Befallningshafvande rent af afstyrkt och andra uttalat sig med varsamhet om förslaget, förefaller det

Ifrågasatt försäljning af åtskilliga kronans egendomar. mig, som om Kongl. Maj:t åtminstone borde antaga Kammarkollegii underdåniga förslag att endast sälja efter förnyad uppskattning.

Går jag nu vidare till de skäl, som i den Kongl. propositionen finnas anförda, får jag rent ut bekänna, att hos mig hafva de icke verkat något på mina betänkligheter. Det första skälet Kongl. Maj:t åberopar är att »— de myndigheter, åt hvilka domänernas administration är eller kan varda öfverlemnad, frigjorda från de tyngande förvaltningsbestyren för de mindre egendomarne, blifva i tillfälle att med samlad kraft egna sig åt värden om och tillsynen öfver de genom sitt högre värde för kronan långt viktigare större egendomarne och derigenom med mera framgång verka för dessas tidsenliga förkofran».

Nu hafva vi visserligen domämförvaltning på extra stat, och vi få den väl antagligen på ordinarie stat, men vi hafva åtminstone icke haft den så länge i verksamhet, att man med bestämdhet kan påstå, att förvaltningsbestyren äro så betungande, att det kan vara ett skäl för försäljningen. Det är ett antagande, som erfarenheten icke visat oss. Vi hafva anslagit 80,000 kronor till domämförvaltningen, och jag tycker, att det bör räcka till. Domämförvaltningen behöfver ju icke sjelf eller genom inspektorer sköta dessa egendomar. Den behöfver blott tillse, att de blifva utarrenderade och sedermera, tror jag, behöfver domämförvaltningen blott en gång hvar femte år inspektera egendomarne. Äfven om vi behölle dessa egendomar, skulle vi hafva förhoppning att domämförvaltningen kunde sköta dem. I allt fall är det bättre att öka på ett eller annat tusen i anslaget till domämförvaltningen än att kasta bort några hundra tusen. Det andra skälet, som Herr Finansministern anført, är att det skulle vara en finansoperation och lemna ett så gynnsamt ekonomiskt resultat. Herr Finansministern har, såsom Herrarne finna af betänkandet, föreslagit att de influtna medlen skulle användas till uppköpande af jernvägsobligationer. Jag frågar: är det en ekonomisk fördel för svenska staten att sälja bort sina jordegendomar, som gifva en bestämd afkomst, hvilken kan uttryckas i arrendesumman, och lägga ned de erhållna medlen i jernvägsbyggnader? Om man äfven ur juridisk synpunkt kan räkna jernvägarne till fast egendom, vågar jag likväl säga att ur ekonomisk synpunkt äro de lös egendom.

Här framgår vidare af Utskottets betänkande att arrendena nu i medeltal uppgå till 4 procent (3,9 procent) och de jernvägsobligationer vi nu skulle inlösa löpa med 4 procent. Är det då någon ekonomisk fördel, när det visas, att en stor del af dessa egendomar gifva 4 à 4 $\frac{1}{2}$ procent? Men, säger man, om en del icke gifva mera än 3 procent, förlora vi ju icke något. Jo, mine Herrar, ty jordegendomarne hafva ett stigande värde — och de hafva stigit ganska betydligt — under det jernvägarne aftaga i värde. Derom är alldeles icke något tvifvel. I alla händelser skulle det vara bättre att följa Kammarkollegii mening än Kongl. Maj:ts förslag. Om några år vilja vi gå öfver Ångermanelfven; vi hafva då minskat vår skuld med åtta à tolf millioner; man måste åter låna; eller också komma

enskilda jernvägar och vilja låna penningar; åter måste vi taga upp lån och våra fastigheter äro — borta. Jag tillåter mig säga, att det förefaller mig motbjudande, att denna fråga under nuvarande förhållanden framkommit. Jag vill icke upprepa, huru det förra gången saken var före var fråga om att använda en del af inkomsterna till statsutgifterna, men jag påstår att med afseende på våra nuvarande förhållanden söker man förgäfves ett motstycke till att på detta sätt realisera statens fastigheter. Hvad skall man då göra i svåra tider? Jag har såsom representant i Stockholms stads kommunalförvaltning fått kännedom om ett förslag att sätta stadens säkra inkomster på en mera rörlig fot. Jag hade icke trott att jag i Riksdagen skulle få vara med om att behandla ett förslag att förändra statens fasta egendomar till rörliga, till en större eller mindre kvantitet jernvägsobligationer. För min del står jag fortfarande på den ståndpunkt, att statens fasta egendomar, de må gifva 3, 4 $\frac{1}{2}$ eller 4 procent, icke böra utom i den yttersta nöd försäljas. Då jag erinrar mig att denna Kammare förra gången afslög ett jemförelsevis mycket mindre genomgripande förslag i denna riktning utan votering, skulle jag mycket misstaga mig, om denna Kammare skulle så frångått den grundsats, den då uttalade, att den nu skulle bifalla ett förslag, som gripit ännu djupare in i våra förhållanden och, efter min mening, kastar grundsatsen för en klok hushållning öfver bord. På de skäl jag nu anfört, får jag vördsamt anhålla om rent afslag å punkten.

Ifrågasatt försäljning af utskylliga kronans egendomar.

(Forts.)

Som tiden var temligen långt framskriden, och ytterligare tjuguen personer begärt att få yttra sig i ämnet, men ännu icke för sådant ändamål erhållit ordet, uppsköts den fortsatta öfverläggningen rörande förevarande punkt till aftonsammanträdet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>Larsson</i>	under 21 dagar från den 18 i denna månad,
»	<i>Fogelin</i>	» 21 » » » 19 » » »
»	<i>Rylander</i>	» 21 » » » 24 » » »
»	<i>Cavallin</i>	» 14 » » » 21 » » »
Grefve	<i>Mörner</i>	» 14 » » » 22 » » »
äfvensom Grefve	<i>De la Gardie</i>	under den återstående delen af innevarande Mars.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
A. von *Krusenstjerna*.